

JAVÍTÁSI ÚTMUTATÓ

A feladatok legkisebb, önállóan értékelhető részeit, az itemeket a magyar ABC kisbetűivel jelöltük. Az itemek már nem bonthatók fel részteljesítményekre, ezért azok már csak kétféleképpen minősíthetők: a tanuló megoldotta, vagyis az item megoldása jó, illetve a tanuló nem oldotta meg, vagyis az item megoldása nem jó. Az első esetben az item betűjelét kell bekarikázni.

Amennyiben egy feladatelem betűjele mellett nincs szám, úgy értékelésnél a megoldott feladatelem 1 pont, a megoldatlan, vagy hibásan megoldott feladatelem 0 pont.

Amennyiben egy feladatelem betűjele mellett a 2-es szám van, úgy értékelésnél a megoldott feladatelem 2 pont, a megoldatlan, vagy hibásan megoldott feladatelem 0 pont. Vagyis ebben az esetben nincs 1 pont.

Alapértelmezésben a versenyző akkor oldotta meg helyesen a feladatot, amennyiben a válasza megegyezik a javítókulcsban megadottakkal. Amennyiben a tanuló megoldása nem egyezik meg teljesen a javítókulcsban megadott válaszokkal, úgy az eddigiekben alkalmazott és bevált gyakorlat szerint a szakirodalommal igazolható választ is jó megoldásként kell értékelni és pontozni.

1. feladat

- a) H
- b) I
- c) H
- d) H
- e) H
- f) I
- g) H
- h) H
- i) I
- j) I
- k) H
- l) I

összesen: 12 pont

2. feladat

- a) Görög amforák (amphorák) díszítési módja
- b) történetírók
- c) Nagy Sándor csatái / hódításának színhelyei
- d) Az első triumviratus
- e) Görög szentélyek
- f) A római katonák felszereléséhez tartoztak

összesen: 6 pont

3. feladat

- a) Poszeidon aláhúzása.
- b) Ő a tengerek istene / más lehetséges megoldás: Vulcanus aláhúzása, mert ő római isten.
- c) A néptribunus aláhúzása.
- d) A másik két elem Spárta államszervezetéhez kapcsolódik.
- e) Sulla aláhúzása.
- f) Sulla a polgárháború idején egyeduralmat gyakorolt vagy Brutus és Cassius részt vettek a Caesar elleni merényletben.
- g) Péter aláhúzása.
- h) Máté, Márk az evangéliumok szerzője, Péter nem.

összesen: 8 pont

4. feladat

- a) Az 1. ókori csoda megnevezése helyes.
- b) Az előbbi elemhez rendelt mai ország helyes.
- c) A 2. ókori csoda megnevezése helyes.
- d) Az előbbi elemhez rendelt mai ország helyes.
- e) A 3. ókori csoda megnevezése helyes.
- f) Az előbbi elemhez rendelt mai ország helyes.
- g) A 4. ókori csoda megnevezése helyes.
- h) Az előbbi elemhez rendelt mai ország helyes.
- i) Az 5. ókori csoda megnevezése helyes.
- j) Az előbbi elemhez rendelt mai ország helyes.

Az alábbi táblázat a lehetséges megoldásokat tartalmazza.

Ókori csodák	Melyik mai ország?
Artemisz templom	Törökország
Pharoszi világítótorony	Egyiptom
Halikarnasszoszi mauzóleum	Törökország
Piramisok	Egyiptom
Rhodoszi kolosszus	Görögország
Szemiramisz függőkertje	Irak
Zeusz - szobor	Görögország

összesen: 10 pont

5. feladat

- a) buddhizmus
- b) perioikosz / körülakó
- c) cliens
- d) ager publicus
- e) proscriptiós lista / fekete lista / halállista

összesen: 5 pont

6. feladat

- a)
  - 1. Augustus
  - 2. Caligula
  - 3. Claudius
  - 4. Nero
  - 5. Traianus
  - 6. Caracalla
  - 7. Diocletianus
  - 8. Constantinus

Az ítem csak teljesen hibátlan sorrend esetén megoldott. Ekkor a tanuló 2 pontot kap, egyébként 0-át.

- b) Caracalla
- c) A Constitutio Antoniniana elnevezésű rendelet a birodalom minden polgárának megadta a római polgárjogot.

összesen: 4 pont

7. feladat

- a) Kleiszthenész
- b) Augustus
- c) Hadrianus
- d) Septimius Severus

összesen: 4 pont

8. feladat

- a) a második pun háború aláhúzása
- b) Meglepetésként érte a rómaiakat, hogy Hannibál az Alpokon keresztül érkezve északról támadt.
- c) Hannibál a kapuk előtt. (Hannibál eljutott Rómaig, de nem támadta meg)
- d) Zamánál
- e) Cornelius Scipio

összesen: 5 pont

9. feladat

a)			A	P	P	I	A			
b)		S	E	N	A	T	U	S		
c)		P	L	A	T	O	N			
d)		S	P	A	R	T	A	C	U	S
e)				H	O	P	L	I	T	A
f)			C	I	R	C	U	S		
g)	A	E	D	I	L	I	S			
h)			C	O	N	S	U	L		
i)				L	I	C	T	O	R	
j)				B	U	L	É			
k)			P	O	M	P	E	I/J		

- l) patrocínium
  - m) Az ókori Rómában
  - n) Kialakult jogviszony a libertus vagyonos pártfogója (patrónusa) között.
- vagy:

- m) az ókori Rómában
- n) „Az egyre súlyosbodó állami terhek mind többeket készítettek arra, hogy egy-egy nagybirtokos védőszárnyai alatt keressenek menedéket.”

(Hegy W. György: A Nyugatrómai Birodalom bukása In: Világtörténet (Főszerkesztő: Salamon Konrád), Akadémiai Kiadó, 2006. 310.p.)

összesen: 14 pont

10. feladat

- a) Egyes szám első személyben fogalmazott a versenyző.
b) Felépítése tartalmaz retorikai elemeket
c) - g) A szöveg tartalmaz ötöt az alábbiakból (de 5-nél több tartalmazásra nem kap pontot):
Tartalmi elemek:

- Az eladósodott, földjüket veszített parasztok Rómába költöztek, növelve a jövedelem nélküli tömeget.
- Ezzel a hadsereg problémái is tovább nőttek, hiszen csak földdel rendelkező római lehetett katona.
- Ebben az időben Itália északi határain új ellenfelekkel kellett szembenézni, a germánokkal.
- Eközben Iugurtha, Numídia társuralkodója szembefordult Rómával.
- A Iugurtha elleni háborúban fényes győzelmet aratott a Marius vezette sereg.
- Az északon Rómára törő germánok ellen kellett vonulnia.
- Mariust consullá választották és hivatali tisztségét felhasználva a hadsereg átszervezését indította el.
- Újítások:
  - A légiokat a vagyontalan polgárokból szervezte.
  - A katonák zsoldot kaptak és 16 év szolgálat után veteránföldet.
  - Az átszervezés eredményeként a sereg ütőképesebb lett.

összesen: 7 pont

11. feladat

- a) Aquileia
b) Balti-tenger

- c) Savaria / Scarbantia / Salla (Zalalövő)

(http://www.romaikor.hu/romai_epiteszet/utak_es_uthalozat/borostyanut)2014-02-09

- d) A nemesfém folyamatos kiáramlásának köszönhetően a piac beszűkült, a kereskedelem és a városok hanyatlásnak indultak (ez a városok hanyatlásának csak egyik oka)

összesen: 4 pont

12. feladat

A szövegben 4 hiba van. Ezeket nem feltétlenül az előfordulásuk sorrendjében kell a versenyzőnek a táblázatba beírnia és javítania. Értékelni a megtalált hibát és annak javítását kell.

hibák: tisztelendők   bíboros   pápa   patriarcha
javításuk: felügyelők / episzkoposz   püspök   hívek/hívők/a gyülekezet tagjai   hierarchia

A táblázat példaként szerepel:

Hibás szöveg	Javított változat
a) tisztelendők	b) felügyelők / episzkoposz
c) bíboros	d) püspök
e) pápa	f) hívek / hívők / a gyülekezet tagjai
g) patriarcha	h) hierarchia

összesen: 8 pont

13. feladat

- a) A tartalmi elemeket logikus összefüggésbe illesztette a versenyző.
b) Helyes történelmi fogalomkészletet használ.
c-m) A szöveg tartalmaz 11-et az alábbiakból (de 11-nél több tartalmazásra nem kap többletpontot).
- A római császárság a III. századra válságba került, ezt a katonacsászárok koraként is emlegetjük. A válság, gazdasági, politikai okokból alakult ki, ezt súlyosbította a birodalmat állandóan fenyegető ellenséges támadások sora is. (1)
  - Új hódítások helyett háborúk dúltak Galliában, Kis-Ázsiában, a germán népek, keleten a Szasszanida Birodalom ellen. (1)
  - Csökkent a rabszolgák száma. (1)
  - Növekedett a parlagon hagyott földek területe. (1)
  - Csökkent a mezőgazdasági termelés. (1)
  - A latifundiumok tulajdonosai terményhányad fejében kisparcellákat hoztak létre – colonus rendszer létrehozása. (1)
  - Közben a luxuscikkéért (borostyán, selyem, tömjén) arannyal fizetett Róma, így megindult a nemesfém kiáramlás. (1)
  - Az állandó adóemelések miatt csak tovább romlott a birodalom helyzete. Diocletianus létrehozta a dominatust. (1)
  - Egy társcsászárt választott maga mellé, és mindketten egy – egy helyettest is kerestek, így négy vezető irányította a birodalmat. (1)
  - A provinciák helyén kisebb egységeket hoztak létre. (1)
  - A hadsereg létszámát megnövelték. (1)
  - Minden polgárra fej-, és földadót vetettek ki. (1)
  - Római Birodalom lakosságának nagy része a kereszténység követője lett. Az uralkodók eleinte tiltották, később támogatták az új vallás térhódítását. Galerius után Constantinus is ráébredt arra, hogy a gyengülő államhatalom erős szövetségest, sőt támaszt kaphat a keresztény egyházzal való összefogással. (1)
  - 313-ban Milánóban rendelettel biztosította a keresztények szabad vallásgyakorlatát, így a kereszténység a birodalom összekötő kapcsává vált. (1)
  - Constantinus 325-ben Nicaeába hívta össze az első egyetemes zsinatot. 391-ben Theodosius császár végül államvallássá tette a kereszténységet. (1)
  - Nagy gazdasági különbség alakult ki a birodalom keleti és nyugati része között. Nyugaton a hanyatlás volt a jellemző. (1)
  - Constantinus keleten építtette fel új fővárosát is egy Büzantion nevű kis görög városka helyén. Az építkezések nyomán megnövekvő kiadások fedezésére is adókat kellett emelni. (1)
  - A III. század második felében a gótok jelentek meg a határoknál (1)
  - Megindultak a barbár támadások, tovább gyengítve a birodalmat. (1)
  - Valens császár 100ezer vizigótot katonai szolgálat fejében letelepített. (1)
  - 360 körül hun seregek jelentek meg tovább súlyosbítva a helyzetet. (1)
  - A gótok ellátása akadozott, nem egyszer éheztek, így végül fellázadtak a rómaiak ellen, és colonusok tömegei csatlakoztak hozzájuk. (1)
  - Valens 378-ban Hadrianapolisnál vereséget szenvedett velük szemben. (1)
  - A csatában életét is vesztett. Ezzel az eseménnyel kezdetét vette a Római Birodalom felbomlása, pusztulása. Az egyre sűrűbb betörések miatt végül Theodosius a birodalom védelmi képességét erősítések építésével, az adóbevételek emelésével akarta erősíteni. Ez azonban tovább mélyítette a társadalmi ellentéteket. 395-ben hunyt el Theodosius, végrendeletében felosztotta fiai között a birodalmat, Honorius kapta a nyugati, Arcadius a keleti részt. Így létrejött a Keletrómai és a Nyugatrómai Birodalom.

<http://tortenelemklub.com/okor/romai-birodalom/1031-a-romai-birodalom-hanyatlasa-96-476-2014-02-09>

Hegy W. György: A Római Birodalom hanyatlása és kettészakadása. In: Világtörténet (Főszerk.: Salamon Konrád) Akadémiai Kiadó, 2006. pp 308-311.

Herber-Martos-Moss-Tisza: történelem 2. Reáltanoda Alapítvány, 1993. pp 245-254.

összesen 13 pont

ÖSSZESEN: 100 pont

Kedves Kollégák! A feladatlappal kapcsolatos kérdéseikkel a következő telefonszámon kereshetnek: 06-94 /501 341
Eddigi észrevételeiket is köszönöm. Kívánok további jó erőt és sok sikert!

B. Balogh Éva, szaktanácsadó